

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

รัฐบาลไทยเริ่มดำเนินนโยบายส่งเสริมและสนับสนุน SMEs อย่างจริงจังหลังจากวิกฤตทางการเงินในปี พ.ศ. 2540 โดยรัฐคาดหวังให้ SMEs เป็นช่องทางในการสร้างรายได้และสร้างงานเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจ และเชื่อว่า SMEs จะเป็นกลไกสำคัญในการแก้ไขปัญหาความยากจนและสร้างความยั่งยืนในระบบเศรษฐกิจฐานราก ทั้งนี้ ประเทศไทยได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมครั้งแรกในปี พ.ศ.2543 โดยมีนิยาม SMEs ตามกฎกระทรวงอุตสาหกรรมเรื่องกำหนดจำนวนการจ้างงานและมูลค่าสินทรัพย์ถาวรของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2545 (สถาบันวิจัยเศรษฐกิจ ป๋วย อึ๊งภากรณ์, 2562 : ออนไลน์) จากนโยบายของรัฐบาลทำให้เกิดกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขึ้นมากมายในประเทศไทย แต่เมื่อดำเนินงานไประยะเวลาหนึ่งบางกลุ่มประสบปัญหาทั้งเรื่องการเข้าถึงเงินทุน ผลผลิตสินค้าไม่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค ผู้ประกอบการขาดทักษะและฝีมือแรงงาน รวมทั้งมีการแข่งขันสูงเพราะแต่ละกลุ่มผลิตสินค้าเหมือนหรือใกล้เคียงกัน ในปัจจุบันท่ามกลางสถานการณ์การระบาดของโควิด-19 หลายองค์กรธุรกิจประสบปัญหาเรื่องยอดขายที่ลดลง เพราะพฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนไปคนส่วนใหญ่ประหยัดและใช้ชีวิตในบ้านมากขึ้น ส่งผลให้หลายธุรกิจต้องปรับตัวหรือปิดลงรวมถึงธุรกิจวิสาหกิจต่างๆด้วยทางสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (2564 : ออนไลน์) จึงทำแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2564-2565 และแผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ อันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด-19 พ.ศ. 2564-2565 เพื่อตอบรับนโยบายของรัฐบาลในการช่วยเหลือกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม(SMEs) คือการมุ่งเน้นให้ความช่วยเหลือ SME ที่ได้รับผลกระทบจากการชะลอตัวทางเศรษฐกิจ ให้สามารถกลับมามีรายได้มีโอกาสทางธุรกิจ ปรับธุรกิจให้สามารถอยู่รอดในสถานะเศรษฐกิจที่ถดถอย รวมถึงการพัฒนาศักยภาพและเตรียมความพร้อม SME ให้มีองค์ความรู้ ทักษะ วิสัยทัศน์ ให้สามารถก้าวสู่การแข่งขันได้ทันทีที่สถานการณ์คลี่คลาย และการปรับสภาพแวดล้อมทางธุรกิจให้เกิดความสะดวกแก่ SME

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสตรีจ้าวภูผา เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขนาดเล็ก ที่ก่อตั้งในปี พ.ศ. 2559 โดยสตรีชุมชนตำบลจันทเขลมจำนวน 30 คน มีประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน คือ นางลิลี่ แซ่ตั้ง เพื่อผลิตสินค้าเครื่องจักสานจากต้นคลุ้ม ซึ่งเป็นพืชที่มีมากในอำเภอคิชฌกูฏ ในอดีตกลุ่มชาติพันธุ์ของที่นี่อาศัยอยู่มากในแถบตำบล ตะเคียนทอง ตำบลคลองพลู และตำบลจันทเขลม นำต้นคลุ้มมาจักสานทำเป็นเสื่อปูนอน เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน ส่วนมากจะทำใช้ในครัวเรือนเท่านั้นทางกลุ่มวิสาหกิจฯ จึงนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นการจักสานจากต้นคลุ้มมาผลิตสินค้าเพื่อจำหน่าย ปัจจุบันทางกลุ่มวิสาหกิจฯ ได้ผลิตสินค้าเครื่องจักสานจากต้นคลุ้ม เช่น ของตกแต่งบ้าน กระเป๋า ของที่ระลึก ภายใต้แบรนด์จันทของ จำหน่ายในงานแสดงสินค้าต่าง ๆ และจำหน่ายทางออนไลน์ ซึ่งได้รับการตอบรับที่ดีจากผู้บริโภคที่นิยมสินค้าทำมือ (กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสตรีจ้าวภูผา , 2559 : 1) นางลิลี่ แซ่ตั้ง (2564 :

สัมภาษณ์) ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสตรีจ้าวภูผา ได้เล่าถึงสถานการณ์ของธุรกิจของกลุ่มว่า ทางหน่วยงานราชการได้ให้ความช่วยเหลือทั้งในด้านการจัดจำหน่าย การอบรมความรู้เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ ทำให้ผู้ประกอบการรู้จักสินค้าและให้การตอบรับเพิ่มขึ้น แต่ปัญหาของทางกลุ่มวิสาหกิจฯ คือ การไปออกแสดงสินค้าที่ต่างๆทำได้น้อยลงเนื่องจากการระบาดของ โควิด-19 ต้องทำการขายออนไลน์ควบคู่ไปด้วยซึ่งคู่แข่งที่ผลิตสินค้าจกसानมีมาก ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์มีน้อยเพราะทางกลุ่มยังขาดทักษะด้านการออกแบบและช่างฝีมือ อีกทั้งโทษของผลิตภัณฑ์มีจำกัดเนื่องจากวัสดุจากต้นคลุ้มมีความมันเงาและไม่ติดสีย้อมปกติ นางลิลี่กล่าวว่า ถ้าหากทำวัสดุจากต้นคลุ้มให้มีสีและรูปแบบผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้นมา ก็มีส่วนช่วยให้ตัวผลิตภัณฑ์สร้างความต่างจากผลิตภัณฑ์จากต้นคลุ้มที่อื่นได้ น่าจะเป็นการสร้างอัตลักษณ์และความน่าสนใจให้กับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจฯ ได้

การสร้างสีและลวดลายบนวัสดุไม้ด้วยกรรมวิธีการเผาประกอบด้วย 2 วิธี วิธีแรก คือ การเผาแบบ SHOU SUGI BAN หรือ JAPANESE YAKISUGI เป็นเทคนิคการเผาผิวไม้แบบดั้งเดิมของชาวญี่ปุ่นที่มีมาแต่ช้านาน เป็นการเลือกใช้ ‘เปลวไฟ’ ในการเปลี่ยนแปลงสภาพและสารเคมีภายในไม้ ด้วยการใช้ไฟเผาผิวไม้ให้ไหม้เกรียม เพื่อให้ลวดลายของแผ่นไม้มีความชัดเจนและเด่นชัดขึ้นในเริ่มแรก ช่างไม้ชาวญี่ปุ่นใช้ไฟในการเผาผิวไม้ ในเชิงงานศิลปะที่ต้องการสร้างความแปลกใหม่ในการทำงานไม้ โดยมีทั้งแบบการเผาแบบเพียงบางส่วนเพื่อให้เกิดลาย (Lightly Brushed) และการเผาผิวไม้ทั้งชิ้นให้ไหม้ดำ (Heavily Brushed) (อุตสาหณ, 2562 : ออนไลน์) วิธีที่สองคือ การจี้ร้อน (Pyrography) คือ การใช้ไฟเพื่อสร้างลวดลาย ไม้ได้ถูกจำกัดว่าต้องใช้กับวัสดุชนิดได้ ทั้งไม้,หนัง,เหล็กหิน ฯลฯ ต่างเคยถูกสร้างลวดลายศิลปะด้วยไฟหรือความร้อนมาทั้งสิ้น (เพื่อนรักช่างหนัง, 2564)

จากปัญหาด้านผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจฯ ที่ไม่สามารถย้อมสีให้กับวัสดุคลุ้มได้ติดทน ในโครงการวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยจะนำเอาการสร้างสีและลวดลายบนไม้ด้วยเทคนิคการเผา นำมาทดลองใช้กับวัสดุจากต้นคลุ้ม ในการสร้างลวดลายและพื้นผิวเพื่อหาว่ากรรมวิธีการเผาทั้ง 2 รูปแบบสามารถสร้างลวดลายลงบนไม้คลุ้มและแผ่นสานสำเร็จจากต้นคลุ้มได้แตกต่างกันอย่างไรและวิธีใดเหมาะสมกับไม้คลุ้มและแผ่นสานสำเร็จ เพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้หลากหลายเป็นที่น่าสนใจแก่ผู้ประกอบการ คณะผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาข้างต้นจึงได้ทำการวิจัยการตกแต่งพื้นผิวด้านคลุ้มด้วยเทคนิคการเผาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องจักสาน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสตรีจ้าวภูผา ตำบลจันทเขลม อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี เพื่อเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชน เป็นการพัฒนาศักยภาพและองค์ความรู้ให้กับผู้ประกอบการวิสาหกิจให้สามารถแข่งขันในสภาพเศรษฐกิจในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 สร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานจากต้นคลุ้มและสร้างอัตลักษณ์ให้กับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน นำไปสู่การสร้างรายได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทดลองการตกแต่งพื้นผิวด้านคลุ้มด้วยเทคนิคการเผา
2. เพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากต้นคลุ้มที่ผ่านการตกแต่งพื้นผิวด้วยเทคนิคการเผา

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้องค์ความรู้ในด้านกระบวนการการตกแต่งพื้นผิวด้านคลุ้มด้วยเทคนิคการเผา

2. ได้ผลิตภัณฑ์ต้นแบบผลิตภัณฑ์จากต้นคลุ้มที่ผ่านการตกแต่งพื้นผิวด้วยเทคนิคการเผา

ขอบเขตของการวิจัย

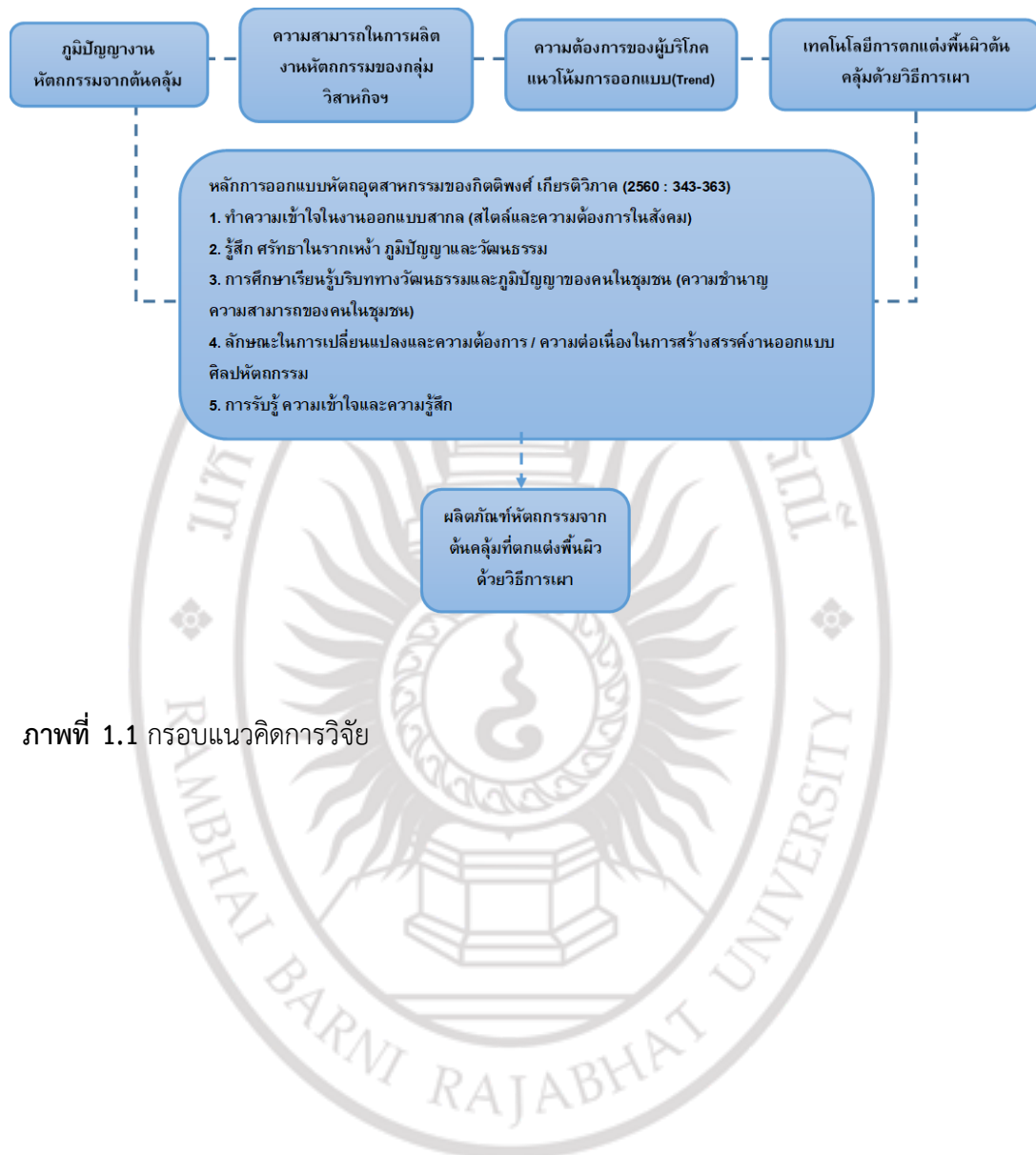
1. ขอบเขตด้านพื้นที่ : ศึกษาและทดลองวัสดุจากต้นคลุ้มใน อำเภอศิขณภูฏ จังหวัดจันทบุรี
2. ขอบเขตการศึกษา : ศึกษาเฉพาะเทคนิคการตกแต่งพื้นผิวด้วยการเผาแบบเซาสูกิบันและเทคนิคการจี้ร้อน
3. ขอบเขตการดำเนินงาน : พัฒนาผลิตภัณฑ์จากต้นคลุ้มที่ผ่านการตกแต่งพื้นผิวด้วยเทคนิคการเผา จำนวน 1 ชุด จำนวน 4 ชิ้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **เทคนิคการเผา** ในการวิจัยนี้หมายถึง เทคนิคการตกแต่งพื้นผิวด้วยการเผาแบบเซาสูกิบัน (SHOU SUGI BAN) และเทคนิคการจี้ร้อน (Pyrography)
2. **การเผาแบบ เซาสูกิบัน** ในการวิจัยนี้หมายถึง เป็นเทคนิคการเผาผิวต้นคลุ้มแบบดั้งเดิมของชาวญี่ปุ่นโดยใช้เปลวไฟในการเปลี่ยนแปลงสภาพและสารเคมีภายในไม้ ด้วยการใช้ไฟเผาผิวไม้ให้ไหม้เกรียม
3. **เทคนิคการจี้ร้อน** ในการวิจัยนี้หมายถึง การเขียนลวดลายบนพื้นผิวคลุ้มด้วยปากกาขดลวดนำความร้อน
4. **ผลิตภัณฑ์จากต้นคลุ้ม** ในการวิจัยนี้หมายถึง ผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานจากต้นคลุ้มที่ตกแต่งพื้นผิวด้วยเทคนิคการเผา
5. **กลุ่มวิสาหกิจฯ** ในการวิจัยนี้หมายถึง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสตรีจ้าวภูผา ตำบลจันทเขลม อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดจันทบุรี

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย